

ЗМІСТ

Вступ	4
ЖИТТЄВИЙ ЦИКЛ	5
КАЛЕНДАРНИЙ ЦИКЛ	49
ПОБУТОВІ ТРАДИЦІЇ	101
ОБЕРЕГИ	117
ОБРЯДОВІ СТРАВИ	143
АВТЕНТИЧНЕ НАРОДНЕ РЕМЕСЛО	171
Використана і рекомендована література	206

ВСТУП

Україна завжди славилася своєю культурною спадщиною. Тож її звичаї та традиції, пройшовши тисячолітнє карбування, стали безцінним скарбом нашого народу. І ми цінуємо свої нематеріальні духовні цінності, розуміючи головне: доки зберігатиметься автентична національна культура, доти і ми існуватимемо як самобутній народ, зі своїми неповторними звичаями та колоритними традиціями.

Час невблаганний. Він все далі відводить від нас, сучасних українців, багату спадщину минулого. Ми не завжди можемо сказати, що означає те чи інше слово, зокрема коли йдеться про традиційні свята. Саме тому в цій книзі представлене яскраве гроно цікавих і яскравих українських святодійств – про їхні особливості розповідається просто і зрозуміло. Звісно, в книзі неможливо вмістити весь багатющий родовий набуток українців, що формувався не одне тисячоліття. Мета

цього видання інша – викликати інтерес. Зацікавившись тією чи іншою темою, кожен зможе дізнатися більше – для цього подається список рекомендованої літератури.

Читай, пізнавай, збагачайся, пам'ятаючи, що кожен із нас зобов'язаний берегти національну культурну спадщину. Цікавлячись чужим, ми, безперечно, стаємо більш ерудованими й обізнаними. Зберігаючи своє, викликаємо інтерес і повагу до нього інших.

Лише особливе, власне й унікальне вирізняє націю. Нам є чим пишатись і що берегти. Сподіваюся, що ти, прочитавши цю книжку, зрозумієш, чому так важливо кожному із нас знати та передавати наступникам самобутні українські звичаї. В них – наша душа і наша сила. Те, що ніхто не здатний відібрати чи знищити. Ми не маємо права забути, а отже, втратити родову цінність. Тож бережімо самих себе в часі!

З вірою та надією – авторка

ЖИТТЄВИЙ ЦИКЛ

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

РОДИНИ

З давніх часів і до сьогодні в нашого народу зберігається шанобливе ставлення до матері. Вона дає життя поколінням, плекає рід людський. Віддавна в народі шанувалась і та людина, яка допомагала новому життю прийти у світ, – повитуха. Так величали цю жінку, з повагою та глибокою шаню наголошуючи на її особливій місії.

ХТО ТАКА ПОВИТУХА?

Хтось називав її пупорізкою, хтось просто бабцею, а хтось повитухою. Вона ж виконувала найголовнішу місію – допомагала жінкам народжувати дітей.

КОЛИ З'ЯВИЛИСЬ

Вважається, що повитухи виконували свою основну місію ще в трипільські часи. Це були досвідчені жінки, часто старшого віку, яких в народі шанували та навіть дещо побоювались, адже знання вони мали таємні, не для всіх доступні.

РИТУАЛИ

Рушаючи до породіллі, повитуха брала із собою святу воду, свічку, льон, різне чар-зілля. Запалюючи біля породіллі свічку, молилась за легкі пологи. Й дотепер вважається, що вогонь свічки проганяє темні сили. Воду святу пупорізка використовувала для обмивання породіллі та немовляти, а поворозку з льону – для перев'язування пупа. Із принесеного чар-зілля повитуха готувала першу купіль для новонародженої дитини.

ПЕРША КУПІЛЬ

Коли маля народжується, пупорізка перерізає пуповину: якщо це хлопчик, то сокирою, якщо дівчинка – гребнем. Пуповина зберігається між образами як оберіг від злих сил, доки дитині не виповниться 7 років. Саме повитуха готує для маляти й першу купіль. Загалом дитинку купують на четвертий чи п'ятий день, коли висохне і відпаде пуповина. До першої купелі

немовляти кладуть гроші, щоб воно мало статки і можливості; додають святу воду, щоб дитя захистити від нечистої сили. Дівчаток, щоб вони росли вродливими, зазвичай купають у купелі з любистку й ромашки, а для хлопчиків, щоб мали силу та міць, запарюють листя дуба чи корінь дивосилу. До купелі нерідко додають зерно, молоко, мед...

Воду після купання немовляти можна виливати тільки до заходу сонця і тільки під плодове дерево. Саме ж скупане немовля сушать біля печі, родинне вогнище має захистити його від лиха.

Повитуха міцно й рівненько сповиває дитинку в пелюшки і передає її матері.

ЗЛИВКИ

Важливим обрядом після пологів є зливання «непочатою» – водою, взятою з криниці до схід сонця. У цю воду для приваблення до дитини багатства і щастя символічно додають гроші, зерно, калину. Відбувається обряд так: на другий-третій або на дев'ятий день після пологів (в часі він міг зміщуватися і до 40-го дня) породілля тричі миє повитусі руки, витирає їх рушником. Повитуха навзаємін зливає воду на руки породіллі. Далі всі присутні сідають за стіл, частуються. Рушник, яким витиралися руки пупорізці, віддається їй у подарунок. Обряд зливки символізує очищення і є одним з основних ритуалів, пов'язаних із народження немовляти.

ГОСТІ

На родини йдуть упродовж першого місяця. Щоправда, в перші дні після пологів молоду матір не заведено навіщати, позаяк вона ще почувається слабкою. Оскільки родини – це перші відвідини породіллі після народження, вони супроводжуються ритуальними діями. Чоловіки на родини взагалі не ходять, а жінки, приходять із гостинцями. Вони вітають родину з поповненням, дарують полотно, пелюшки, смаколики; господарі запрошують гостей до частування.

ЗАБОБОНИ

Приходити на родини з порожніми руками не заведено. Новонароджену дитину неодмінно слід обдарувати пирогами чи іншими ласощами.

Вважається, що немовля до 40 днів, а також нехрещене показувати чужим людям не бажано, оскільки воно легко піддається пристриту. Коли у дім приходять сторонні люди, дитину слід «прикрити» оберегами. В новітні часи задля її захисту до пелюшки почали прикріплювати шпильку голівкою вниз.

КОЛИСКОВА

Зорі заколишуть срібну тишу,
місяць засріблиться в небесах.
Я малятко в люлечці колишу,
саяво мрії сяє у очах:
спи, моє дитятко карооке,
спи, промінчик сонця на землі.
Янгол вкриє ніч крилом широким,
принесе надію на крилі.
Спи, моє притомлене дитятко.
До світанку солодко гримай.
Сон оберігає янеолятко:
Люлі, люлі, люлі, засинай...